

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Aleše Šťastného a soudců JUDr. Tomáše Pirka a JUDr. Markéty Čermínové ve věci

žalobce: **JUDr. Ladislav Košťál**, advokát, správce pozůstalosti po Ing. Z. B. narozenému xxx a zemřelém xxx
sídlem Na Riviéře 123, 270 24 Zbečno

proti
žalovanému: **Česká republika – Státní pozemkový úřad**
sídlem Husinecká 1024/11a, 130 00 Praha 3
za níž jedná Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových
sídlem Rašínovo nábřeží 390/42, 128 00 Praha 2

o 13 683 001 Kč,

k odvolání obou účastníků proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 6. 10. 2023, č. j. 4 C 100/2016-342,

takto:

- I. Rozsudek soudu I. stupně **se** v napadeném výroku o věci samé I. **potvrzuje.**
- II. Rozsudek soudu I. stupně **se** ve výroku II. o náhradě nákladů řízení **mění** tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 907 038,80 Kč s tím, že na tuto povinnost se započítává částka 828 777,40 Kč, kterou již žalovaný žalobci uhradil na základě rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 3. 11. 2017, č. j. 69 Co 279/2017-103, a zbývající částku 78 261,40 Kč je povinen zaplatit do patnácti dnů od právní moci tohoto rozsudku.
- III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Shodu s prvopisem potvrzuje P. V.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem soud I. stupně zamítl žalobu ohledně částky 13 683 001 Kč (výrok I.) a žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 794 125 Kč, přičemž na tuto povinnost se započítává částka 828 777,40 Kč, kterou již žalovaný žalobci uhradil na základě rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 3. 11. 2017, č. j. 69 Co 279/2017-103 (výrok II.).
2. Takto rozhodoval o žalobě (podané u soudu I. stupně dne 12. 4. 2016), již se žalobce (původně Ing. Z. B.) domáhal na žalovaném zaplacení finanční náhrady za odňaté a nevydané pozemky PK č. xxx, xxx a xxx, dříve v k. ú. xxx, nyní v k. ú. xxx, o celkové výměře 27 422 m² (v konečném důsledku) ve výši 199 187 557 Kč s příslušenstvím, podle zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických práv k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále i jen „zákon o půdě“), na základě rozhodnutí Pozemkového úřadu zn. PÚ 332/91/3 a zn. PÚ 332/91/4. Restituční nárok nabyl postoupením od manželky V. B., která nabyla restituční nárok zčásti jako osoba oprávněná ve smyslu § 4 zákona o půdě, a zčásti postoupením od svého otce a dvou sester. Při požadavku na výši náhrady vycházel žalobce z toho, že předmětné pozemky je nutné ocenit jako pozemky stavební, neboť v době přechodu pozemků na stát byly určeny k zastavění, a zároveň vycházel ze „současné“ obvyklé ceny pozemků stanovené znaleckým posudkem podle vyhlášky č. 441/2013 Sb., jelikož výše náhrady určená podle vyhlášky č. 182/1998 Sb., ve znění vyhlášky č. 316/1990 Sb., je nepřiměřeně nízká. Odchýlení od zákonné úpravy podle § 28a zákona o půdě odůvodnil žalobce okolnostmi případu, zejména dlouhodobou (marnou) snahou o vypořádání restitučního nároku.
3. V projednávané věci jde o třetí rozhodnutí soudu I. stupně.
4. Soud I. stupně svým prvním rozsudkem ze dne 3. 3. 2017, č. j. 4 C 100/2016-64 (dále také i jen „první rozsudek soudu prvního stupně“) uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci částku 44 083 680 Kč do 6. 1. 2019 spolu se zákonným úrokem z prodlení od 7. 1. 2019 do zaplacení (výrok I.), ohledně částky 155 103 870 Kč se specifikovaným příslušenstvím žalobu zamítl (výrok II.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok III.). Soud I. stupně dospěl (tehdy) k závěru, že žalobce je nositelem restitučního nároku podle zákona o půdě, na nějž obdržel částečné plnění v podobě náhradních pozemků. Rozsah dosud neuspokojené části nároků určil soud na základě předpokladu, že všechny pozemky odňaté právním předchůdcům žalobce měly v době přechodu na stát stavební charakter. Při vyčíslení jejich hodnoty se soud odchýlil od vyhlášky č. 182/1988 Sb., o cenách staveb, pozemků, trvalých porostů, úhradách za zřízení práva osobního užívání pozemků a náhradách za dočasné užívání pozemků, ve znění vyhlášky č. 316/1990 Sb. (dále i jen „Vyhláška“), podle níž se stanovuje výše náhrady v souvislosti s § 28a zákona o půdě, neboť v duchu recentní judikatury Ústavního soudu pokládal náhradu stanovenou podle Vyhlášky za nepřiměřeně nízkou. Soud I. stupně proto vyšel ze současné hodnoty předmětných pozemků oceněných znalcem na základě vyhlášky č. 441/2013 Sb., k provedení zákona o oceňování majetku (dále i jen „Oceňovací vyhláška“), ve znění účinném v době rozhodování soudů. Vycházel-li zákonodárce při tvorbě zákona o půdě z tehdy účinného cenového předpisu, mělo by být logické opřít se při určení náhrady, jejíž výše byla oproti textu příslušné právní úpravy modifikována s ohledem na změnu poměrů (zejména plynutí času a cenovou úroveň), o Oceňovací vyhlášku.
5. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 3. 11. 2017, č. j. 69 C 279/2017-103 (dále také i jen „první rozsudek odvolacího soudu“) potvrdil rozsudek soudu I. stupně v napadeném vyhovujícím výroku I. o věci samé i v napadeném zamítavém výroku II. o věci samé (výrok I.), rozsudek soudu I. stupně ve výroku III. o náhradě nákladů řízení změnil (výrok II.) a žalované uložil povinnost zaplatit žalobci náhradu nákladů odvolacího řízení (výrok III.). Odvolací soud blíže uvedl, proč se ztotožnil se skutkovými i právními závěry soudu I. stupně ve věci samé.

6. K dovolání žalovaného Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 16. 2. 2021, sp. zn. 28 Cdo 3772/2018 (dále také i jen „Rozsudek dovolacího soudu“) první rozsudek odvolacího soudu v části výroku I., jímž byl první rozsudek soudu I. stupně ze dne 3. 3. 2017 potvrzen co do vyhovujícího výroku I., a ve výrocích II. a III. zrušil a současně zrušil i první rozsudek soudu I. stupně ze dne 3. 3. 2017 ve vyhovujícím výroku I. o věci samé a ve výroku III. o nákladech řízení a věc v tomto rozsahu vrátil soudu I. stupně k dalšímu řízení.
7. Nejvyšší soud v průběhu dovolacího řízení předně předložil Ústavnímu soudu návrh, aby zrušil část § 16 odst. 1 zákona o půdě znějící „stanovené podle § 28a“. Nálezem pléna ze dne 12. 1. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 21/19 Ústavní soud návrh Nejvyššího soudu zamítl. Vyložil, že se nemůže s důvody, pro které Nejvyšší soud považuje současný výklad napadeného ustanovení celkově za neudržitelný, ztotožnit. V rozporu s ústavním pořádkem je pouze doslovný výklad napadeného ustanovení, nikoliv výklad zohledňující jeho účel, kterému tak musí být dána přednost, a to zejména proto, že v rozhodovací činnosti již panuje shoda na výkladu a použití napadeného ustanovení a každý hypotetický zásah do této praxe je z povahy věci výjimečný a musí být vážen obzvláště pečlivě. Tímto plenárním nálezem i dřívějšími nálezy Ústavního soudu, zejména sp. zn. II. ÚS 4139/16, jehož esenciálním jádrem je výklad napadeného ustanovení podle jeho smyslu a účelu, jsou při použití § 16 odst. 1 a § 28 zákona o půdě vázány všechny orgány i osoby (čl. 89 odst. 2 Ústavy).
8. Nejvyšší soud poté, co byl v projednávané věci jeho návrh na zrušení ustanovení § 16 odst. 1 zákona o půdě, a to ve slovech "stanovené podle § 28a", nálezem Ústavního soudu ze dne 12. 1. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 21/19 zamítnut, dospěl k závěru, že je zapotřebí vytvořit postup, jehož v podstatě mechanickou aplikací bude možné vyčíslit zvýšenou náhradu ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o půdě, která bude v obecné rovině pokládána za přiměřenou a bude dále navyšována, či naopak snižována toliko ve výjimečných případech. Ve svém zrušujícím Rozsudku dovolacího soudu pak vycházel z toho, že „kumulovaná míra inflace“ mezi lety 1991 a 2021, tj. od počátku roku 1991 do konce roku 2020, činila 439 %. Z toho vyplývá, že koeficientu pro násobení cen dle vyhlášky č. 182/1988 Sb. by v roce 2021 bylo namísto přiřadit hodnotu 5,39. V rámci obecného principu vstřícnosti k oprávněným osobám při výkladu a aplikaci restitučních předpisů (srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2016, sp. zn. 28 Cdo 945/2016, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 39/2018, či nálezy Ústavního soudu ze dne 21. 5. 2013, sp. zn. IV. ÚS 1088/12, bod 12, a ze dne 23. 2. 2015, sp. zn. I. ÚS 1713/13, bod 36), jakož i snahy o stabilizaci hodnoty koeficientu pro období několika příštích let, v nichž lze očekávat pokračování inflačního vývoje, dovolací soud dotčenému koeficientu přiřadil hodnotu nejbližší následujícího celého čísla, tj. čísla 6 (pod vlivem výkladového principu in favorem restitutionis). Za přiměřenou a rozumnou finanční náhradu podle § 16 odst. 1 zákona o půdě pokládal peněžité plnění ve výši šestinásobku cen odňatých nemovitostí stanovených v souladu s Vyhláškou. Toto navýšení základní hodnoty náhrad vyplývajících z § 28a zákona o půdě a Vyhlášky je namíste provést ve všech případech, v nichž jsou aktuálně splněny předpoklady poskytnutí peněžité náhrady ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o půdě, tedy zejména existence dosud neuspokojeného restitučního nároku. Zjištění dalších mimořádných okolností, ať již na straně oprávněné, či povinné osoby, není pro provedení shora popsaného zvýšení nezbytné. Specifika konkrétního případu mohou zcela výjimečně opodstatňovat odchýlení se od vypočtené hodnoty „v tom nebo onom směru“. Jelikož způsob, kterým odvolací soud i soud I. stupně vyčíslily peněžitou náhradu, neodpovídá nynějšímu výkladu podanému Nejvyšším soudem, dovolací soud zrušil první rozsudek odvolacího soudu i první rozsudek soudu I. stupně ve výše uvedeném rozsahu a v tomto rozsahu vrátil věc soudu I. stupně k dalšímu řízení.
9. Soud I. stupně svým druhým rozsudkem ze dne 7. 12. 2022, č. j. 4 C 100/2016-288 (dále také i jen „druhý rozsudek soudu I. stupně“) uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci částku 30 400 679 Kč se specifikovaným příslušenstvím (výrok I.), žalobu co do částky 13 683 001 Kč se

Shodu s prvopisem potvrzuje P. V.

specifikovaným příslušenstvím zamítl (výrok II.) a žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 824 736 Kč (výrok III.).

10. Soud I. stupně v tomto dalším řízení (jehož předmětem zůstala „již jen“ částka 44 083 680 Kč s příslušenstvím) vyšel ze zjištění, že žalobce je nositelem restitučního nároku vyplývajícího z rozhodnutí Pozemkového úřadu zn. PÚ 332/91/3 ze dne 28. 6. 2000 a zn. PÚ 332/91/4 ze dne 6. 1. 2001. Žalobci byla dosud poskytnuta náhrada ve formě náhradních pozemků v hodnotě 393 775 Kč. Náhradní pozemky byly poskytnuty na základě rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 15. 2. 2012, č. j. 7 C 202/2005-869 ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 12. 11. 2015, č. j. 25 Co 369/2012-1127. V průběhu řízení byla část nároku žalobce z rozhodnutí zn. PÚ 332/91/4 postoupena na syna žalobce Mgr. P. B. ve výši 14 160,17 Kč. Výše nevypořádaného restitučního nároku žalobce byla mezi účastníky nesporná, když k plnění žalobci jako oprávněné osobě (respektive právnímu nástupci oprávněné osoby) podle zákona o půdě náleží náhrada za nevydané pozemky v celkové výši 5 066 780 Kč (4 670 519,83 Kč a 396 260 Kč) v cenách podle Vyhlášky. S ohledem na sjednocující Rozsudek dovolacího soudu ze dne 16. 2. 2021, č. j. 28 Cdo 3772/2018-161 soud I. stupně přiznal žalobci jako oprávněné osobě šestinásobek jeho nevypořádaného restitučního nároku, to je částku 30 400 679 Kč ($6 \times 5\,066\,780$ Kč). Dodal, že nárok žalobce na finanční náhradu podle zákona o půdě je splatný ve třileté lhůtě ode dne doručení výzvy, která byla doručena žalovanému dne 27. 4. 2016, a že tudíž uvedená lhůta uběhla dne 27. 4. 2019. Žalovaný je tak od 28. 4. 2019 v prodlení, a proto je povinen platit úrok z prodlení ve výši podle nařízení vlády č. 351/2013 Sb. Ve zbývajícím rozsahu soud I. stupně žalobu jako nedůvodnou (bez dalšího odůvodnění) zamítl.
11. K odvolání účastníků Městský soud v Praze rozsudkem ze dne dne 29. 3. 2023, č. j. 69 Co 47/2023-309 (dále také i jen „druhý rozsudek dovolacího soudu“) změnil druhý rozsudek soudu I. stupně ve vyhovujícím výroku I o věci samé tak, že se žaloba v části o zaplacení 30 400 679 Kč s úrokem z prodlení ve výši 9,75 % z částky 5 066 780 Kč od 28. 4. 2019 do zaplacení zamítá (výrok I.), rozsudek soudu I. stupně se v zamítavém výroku II. o věci samé ohledně částky 13 683 001 Kč a ve výroku III. o náhradě nákladů řízení zrušil a v tomto rozsahu vrátil věc soudu I. stupně k dalšímu řízení, jinak rozsudek soudu I. stupně ve výroku II. potvrdil (výrok II.).
12. Odvolací soud v tomto svém druhém rozsudku poukázal na to, že Ústavní soud již ve svém nálezu sp. zn. II. ÚS 4139/16, v němž byla projednávána obdobná problematika týkající se finanční náhrady za nevydané nemovitosti, (mimo jiné) uvedl (v bodu 39.), že pro všechny uvedené nároky na peněžité plnění, tedy jak nárok oprávněné osoby na finanční náhradu stanovenou podle § 28a zákona o půdě nebo § 13 odst. 4 zákona o mimosoudních rehabilitacích, tak nárok povinné osoby na vrácení kupní ceny (a případně na úhradu účelně vynaložených nákladů) podle § 8 odst. 3 zákona o půdě nebo § 11 zákona o mimosoudních rehabilitacích, platí, že jeho výše se odvíjí od dřívějších cen, jejichž nominální hodnota vyjadřuje často jen zlomek aktuální ceny. Přiznání částky, jež byla v minulosti ekvivalentem skutečné ceny nemovitosti, má tak dnes v důsledku plynutí času zpravidla jen symbolický význam, protože vyvstává otázka, zda jeho prostřednictvím ještě může být naplněn účel tohoto zákona. V bodě 43. uvedl, že stát musí povinné osobě zaplatit takovou částku, která je za odpovídajících (a výjimečných) restitučních okolností přiměřená a rozumná. Není přitom nezbytné, aby předmětná náhrada musela dosahovat ceny tržní v době vydání nemovitosti, k této ceně by však mělo být přihlédnuto (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 2836/2009). Konečně v bodu 48. citovaného nálezu uvedl, že obecnými soudy provedený výklad § 16 odst. 1 a § 28a zákona o půdě neobstojí, neboť zcela přehlíží účel a smysl jimi stanovené finanční náhrady. Uvedená ustanovení mají zajistit, aby oprávněná osoba v případě, že není možné uspokojit její nárok vydáním věci, případně vydáním jiné věci, obdržela přiměřenou finanční náhradu. Tato finanční náhrada nemusí být nezbytně ekvivalentem aktuální tržní ceny předmětné nemovitosti, má však umožnit, aby jejím poskytnutím došlo k odstranění či zmírnění křivd způsobených

komunistickým režimem srovnatelným způsobem, jako by tomu bylo při vydání věci. Konkrétní způsob, jakým má být za tímto účelem určena výše finanční náhrady, stanovil zákonodárce v § 28a zákona o půdě. Za situace, kdy se rozdíl mezi cenou platnou k 24. červnu 1991 a aktuální tržní cenou postupem času zvětšil natolik, že poskytnutí náhrady ve výši první z nich dnes již pro oprávněnou osobu nemá jiný než symbolický význam, ale nelze dále trvat na doslovném výkladu tohoto ustanovení. Ustanovení § 28a zákona o půdě je třeba vykládat tak, že stanoví základ finanční náhrady, která může být v závislosti na konkrétních okolnostech zvýšena. Poskytnuta totiž musí být v takové výši, aby byla s ohledem na účel restitučních zákonů přiměřená a rozumná.

13. Odvolací soud ve svém druhém rozsudku připodotkl, že z odůvodnění Rozsudku dovolacího soudu není zcela zřejmé, proč dovolací soud v souvislosti s příslušnými nálezy Ústavního soudu zvolil uvedenou matematickou konstrukci (která sice zohledňuje kumulovanou inflaci od roku vydání zákona o půdě, ale nezohledňuje růst cen samotných pozemků, kterých se týká zákon o půdě) a proč (vlastně) neshledal správným (zavrh) právní závěr nižších soudů o určení náhrady podle cen odňatých pozemků podle aktuálního oceňovacího předpisu, která by měla podklad v záměru zákonodárce určit výši náhrady podle (aktuálního) cenového předpisu (když zákonodárce při legislativní činnosti zřejmě nepočítal s liknavým a nedbalým přístupem státu a jeho příslušného orgánu s vyřízením restitučních nároků po dobu více jak 30 let).
14. Odvolací soud pak (vázán uvedenými nálezy Ústavního soudu podle čl. 89 odst. 2 Ústavy a právním názorem obsaženém v Rozsudku dovolacího soudu v projednávané věci podle § 243g odst. 1 o. s. ř.) sdílel (skutkové a právní) závěry soudu I. stupně, že v projednávané věci byly splněny podmínky pro přiznání finančního nároku žalobci na náhradu za nevydané pozemky parc. č. xxx a xxx a xxx v k. ú. xxx o celkové výměře 27 422 m², vyplývající z rozhodnutí Pozemkového úřadu zn. PÚ 332/91/3 a zn. PÚ 332/91/4, na které bylo správně nahlíženo jako na stavební, a to v rozsahu šestinásobku ceny odňatých pozemků určené podle Vyhlášky (se započtením dosavadního plnění v hodnotě 393 775 Kč ve vztahu k rozhodnutí zn. PÚ 332/91/3 a s přihlédnutím k postoupení nároku ve výši 14 160,17 Kč ve vztahu k rozhodnutí zn. PÚ 332/91/4) ve výši 30 400 679 Kč. K tomu dodal, že žádná specifika projednávané věci neopodstatňují jakékoli úvahy o odchýlení se od takto stanovené náhrady pod tuto hodnotu (směrem dolů).
15. Účastníci tehdy učinili při odvolacím jednání nesporným, že žalovaný uhradil žalobci na základě pravomocného prvního rozsudku odvolacího soudu přisouzenou náhradu za nevydané nemovitosti ve výši 44 083 680 Kč platbou ze dne 3. 1. 2019 a že tato platba nebyla žalobcem přes zrušující Rozsudek dovolacího soudu vrácena (tyto skutečnosti tvrdil žalovaný i v řízení před soudem I. stupně, čemuž ale nebyla soudem I. stupně věnována bližší pozornost).
16. Odvolací soud v souvislosti s tím, že účastníci potvrdili, že žalovaný žalobci plnil podle prvního rozsudku odvolacího soudu a toto plnění nebylo vráceno po vydání Rozsudku dovolacího soudu, zohlednil § 96 odst. 6 o. s. ř., podle něhož, byl-li návrh na zahájení řízení vzat zpět až poté, co rozhodnutí odvolacího soudu, případně též soudu prvního stupně, o věci bylo dovolacím soudem zrušeno, soud rozhodne, že zpětvzetí návrhu není účinné, jestliže důvodem pro zpětvzetí návrhu byla skutečnost, která nastala v době, kdy trvaly účinky zrušeného rozhodnutí (vyplacení plnění podle vykonatelného rozsudku). Uvedl, že citované ustanovení nutí žalobce (nikoli umožňuje, jak uvádí Ústavní soud v nálezu ze dne 30. 6. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 40/18) po vrácení věci soudu nižšího stupně (dovolacím soudem) pokračovat v řízení bez ohledu na to, že žalovaný žalobci na základě zrušeného pravomocného rozsudku na přisouzený nárok plnil (a žalobce již nemá důvod domáhat se ochrany svého práva u soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, uveřejněné pod č. 2/1993 Sb., který zakládá právo nikoli povinnost domáhat se soudní ochrany). Ústavní soud ve zmíněném (plenárním) nálezu (mimo jiné) konstatoval, že (obecný) soud (v dalším řízení) může vycházet z již provedených důkazů a provede již jen takové, jejichž potřeba vyplynula z kasačního rozhodnutí dovolacího soudu. Na základě před ním provedených důkazů a vycházejí z právního

názoru dovolacího soudu (který je závazný pouze v této konkrétní věci), soud znovu o žalobě rozhodne. Stěží jinak, než že žalobu zamítne. V prvním případě proto, že se nově ukáže, že žaloba byla nedůvodná (žalobce uplatněný nárok neměl). Ve druhém případě proto, že soud dospěl opět k závěru, že žaloba naopak důvodná byla, avšak jejímu vyhovění brání dřívější plnění žalovaného, a na tomto základě byl uplatněný nárok uspokojen. V obou případech se ovšem - jako zásadní - uplatní, že výrok s odůvodněním tvoří integrální jednotu, pročez rozsudek v prvním případě (druhý není třeba řešit) představuje úplnou prejudici (viz § 135 odst. 2, § 159a odst. 1 o. s. ř.). Jestliže žalobce přijaté plnění nevydá dobrovolně, postačí v řízení o vydání bezdůvodného obohacení provést důkaz rozsudkem z původního sporu. Odpadá tak potřeba "skutečného" sporu o bezdůvodné obohacení, k němuž by muselo dojít, jestliže by řízení po zpětvzetí žaloby bylo zastaveno. Takové řízení by muselo být vedeno - ve vztahu k řízení původnímu - znovu se vším všudy, neboť důkazy dříve provedené by nemohly být do řízení nového "jen tak přeneseny", nýbrž by musely být provedeny znovu. Pokud jde o rozhodnutí stran nákladů řízení, mělo by být rozhodováno podle úspěchu ve věci. V prvním případě by měl úspěch žalovaný. Ve druhém případě je úspěch žalobce zprostředkovaný úsudkem o "úspěchu" žalobcovy pohledávky. Zamítnutí žaloby pro plnění žalovaného na tom nic nemění.

17. Jelikož bylo žalovaným na uvedený opodstatněný nárok ve výši 30 400 679 Kč již plněno, bylo namísto žalobu zamítnout z důvodu plnění žalovaného. Protože náhrada (již) byla uhrazena před tím, než by se žalovaný dostal do prodlení, nepřísluší žalobci ani úroky z prodlení.
18. Odvolací soud soudu I. stupně i vytkl, že se však v souvislosti s nárokem uplatněným žalobcem na poskytnutí finanční náhrady za nevydané pozemky (ve výši 44 083 680 Kč) vůbec nezabýval existencí mimořádných skutkových okolností, které by svědčily pro navýšení finanční náhrady poskytnuté v rozsahu šestinásobku ceny odňatých pozemků určené podle Vyhlášky (ve výši 30 400 679 Kč) o dalších žalobcem uplatňovaných 13 683 001 Kč a nezabýval se tak opodstatněností tohoto žalobcem uplatňovaného nároku (právě z hlediska § 96 odst. 6 o. s. ř. - bez ohledu na to, že výsledek řízení může být jen stěží jiný, než zamítnutí i této části žaloby).
19. Připomněl, že vzhledem k již poskytnuté platbě ze strany žalovaného ve výši 44 083 680 Kč, která (případně) kryje i případnou jistinu navýšené náhrady o žalobcem uplatňovaných dalších 13 683 001 Kč, lze (ovšem již nyní) uzavřít, že žalovaný není (nemůže být za daného stavu) v prodlení ani s plněním této (případně opodstatněné) náhrady.
20. Pro úplnost odvolací soud i dodal, že (znovu opakovaná) námitka žalovaného, že poskytl žalobci již v roce 2009 náhradu za nevydané pozemky ve výši 10 153 662 Kč, která byla žalobcem žalovanému vrácena, není pro rozhodnutí v projednávané věci významná. Uvedeným plněním a jeho vrácením nárok žalobce uplatněný v projednávané věci nezanikl. Žalobce vzal tehdejší žádost o finanční náhradu 12. 10. 2009 zpět a náhradu žalovanému vrátil z důvodu vydání kasačního rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10. 9. 2009, č. j. 28 Cdo 4876/2008-464, v jehož důsledku opět přicházela v úvahu možnost náhrady ve formě vydání náhradních pozemků, kterou tehdy žalobce upřednostňoval (jak již konstatoval i soud I. stupně ve svém prvním rozsudku).
21. Odvolací soud ve svém druhém rozsudku také soudu I. stupně nastínil, že v dalším řízení bude z hlediska § 96 odst. 6 o. s. ř. vycházet z toho, že je třeba posoudit opodstatněnost zbývajících žalobcem uplatňovaného nároku na náhradu za nevydané pozemky ve výši 13 683 001 Kč nad rámec šestinásobku již důvodně poskytnuté náhrady a v této souvislosti podotkl, že odvolací soud již v prvním rozsudku odvolacího soudu (na základě tvrzení žalobce) upozornil na určité mimořádné okolnosti, které by byly způsobilé vést k odchýlení se od vypočtené hodnoty náhrady směrem nahoru.
22. Soud I. stupně pak v nyní přezkoumávaném svém třetím rozsudku (kdy předmětem řízení byla již jen částka 13 683 001 Kč) dospěl k závěru, že žaloba nad šestinásobek ceny odňatých pozemků

určené podle Vyhlášky není důvodná. Uvedl, že neprovedl všechny navržené důkazy, když smlouvy o postoupení restitučního nároku, přípisý žalovanému, rozsudky ve věcech ostatních žalob a důvodová zpráva k zákonu č. 185/2016 Sb. nemohou prokázat nic pro navýšení finanční náhrady poskytnuté v rozsahu šestinásobku ceny odňatých pozemků určené podle Vyhlášky ve výši 30 400 679 Kč. Žalobcem tvrzené okolnosti pro odchýlení se od principu šestinásobku směrem nahoru zcela spadají do obvyklých okolností provázejících většinu (dosud) nevypořádaných restitučních nároků, zejména týkajících se původních pozemků nacházejících se na území hlavního města Prahy, a proto soud I. stupně neshledal žádné okolnosti, které by umožňovaly odchýlit se od principu šestinásobku směrem nahoru, a proto žalobu (ve zbývajícím rozsahu 13 683 001 Kč) zamítl.

23. Výrok o náhradě nákladů řízení odůvodnil podle § 142 odst. 3 občanského soudního řádu s tím, že žalobce měl v řízení plný procesní úspěch, neboť výše plnění závisela na úvaze soudu, a proto mu vzniklo právo na náhradu nákladů řízení v plné výši odvíjející se od přisouzené částky.
24. Proti tomuto třetímu rozsudku soudu prvního stupně podali oba účastníci včas odvolání.
25. Žalobce odvoláním napadl třetí rozsudek soudu I. stupně ve výroku I. o věci samé a ve výroku II. o nákladech řízení „v tom rozsahu, pokud nebyla náhrada nákladů řízení přiznána co do dalších 40 424,70 Kč“. Poukázal na to, že soud I. stupně za mimořádné okolnosti nepovažoval ani nezměrnou aktivitu zůstavitele i jeho právních předchůdců ani značné průtahy na straně žalovaného při rozhodování o uplatněných restitučních nárocích ani to, že ačkoliv se zůstaviteli podařilo dosáhnout rozhodnutí soudu, na základě kterého měl bezúplatně nabýt od žalovaného pozemky, jejichž převodem by byl jeho původní nárok zcela vypořádán, bylo toto uspokojení zmařeno tím, že pozemky byly převedeny jiné oprávněné osobě v jiném řízení před soudem, ve kterém žalovaný jinou oprávněnou osobu upřednostňoval, ani to, že zůstaviteli bylo znemožněno žádat o převod pozemků zahrnovaných do veřejných nabídek žalovaného, když žalovaný soustavně tvrdil, že restituční nároky zůstavitele na převod náhradních pozemků jsou prekludovány, ani to, že syn zůstavitele Mgr. P. B., Ph. D., se musel (musí) dvaceti samostatnými žalobami o nahrazení projevu vůle žalovaného domáhat postupného uspokojení restitučního nároku, který na něho zůstavitel převedl, na kteréžto všechny skutečnosti bylo v průběhu řízení poukazováno a žalobce je doložil. Soud I. stupně měl za to, že uvedené okolnosti jsou obvyklými okolnostmi provázejícími většinu případů dosud nevypořádaných restitučních nároků. Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 2353/2023 vymezuje mimořádné okolnosti odůvodňující odchýlit se zcela výjimečně při poskytnutí peněžité náhrady podle § 16 zákona o půdě od náhrady ve výši šestinásobku hodnoty restitučního nároku negativně, když je z něho zřejmé, jaké okolnosti podle dovolacího soudu mimořádné nejsou. Není však z něj zřejmé, jaké okolnosti za mimořádné považovat lze. Nepochybně je třeba vycházet z konkrétních okolností té které posuzované věci. Na hodnocení konkrétních okolností dané věci však soud I. stupně v daném případě rezignoval a považoval za nadbytečné provést celou řadu důkazů směřujících k prokázání existence mimořádných okolností v projednávané věci pro navýšení finanční náhrady. Žalobcem tvrzené okolnosti nelze podřadit pod obvyklé okolnosti provázející většinu případů nevypořádaných restitučních nároků, ba naopak uvedená specifika dané věci opodstatňují odchýlení se od vypočtené hodnoty peněžité náhrady ve výši šestinásobku restitučního nároku směrem k jejímu navýšení.
26. Žalobce své odvolání i doplnil a poukázal na zásadní obrat v posuzování otázky výše peněžité náhrady v závěrech nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2023, sp. zn. IV ÚS 2827/22, z něhož plyne, že dosavadní judikaturou aplikovaný koeficient šestinásobku hodnoty restitučního nároku je neústavně nízký a že obvyklá cena nevydaných pozemků musí představovat podstatné kritérium při rozhodování soudu o výši peněžité náhrady za nevydané pozemky. V posuzované věci byly nevydané pozemky oceněny znaleckým posudkem Ing. Lucie Cihelkové ze dne 3. 8. 2015 částkou 199 187 557 Kč. Byla-li zůstaviteli Ing. Z. B. poskytnuta peněžítá náhrada ve výši 44 083 680 Kč,

odpovídá tato náhrada cca 22 % obvyklé ceny předmětných pozemků nadto v cenové hladině roku 2015. Lze-li z nálezů Ústavního soudu vysledovat, že náhradu ve výši 27,7 % aktuální tržní ceny nevydaných pozemků považuje za nízkou, o to více musí tento závěr platit pro peněžitou náhradu poskytnutou zůstaviteli.

27. Navrhl, aby byl napadený třetí rozsudek soudu I. stupně ve výroku I. o věci samé změněn tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku 13 683 001 Kč, a ve výroku II. o náhradě nákladů řízení tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na nákladech řízení dalších 40 424,70 Kč.
28. Žalovaný odvoláním napadl třetí rozsudek soudu I. stupně ve výroku II. o náhradě nákladů řízení. Výrok o nákladech řízení měl za nesrozumitelný, neboť není zřejmé, zda má být částka 794 125 Kč žalovaným zaplacená, anebo zda je již tato povinnost žalovaným splněna zaplacením částky 828 777,40 Kč na podkladě citovaného prvního rozsudku odvolacího soudu. Žalovaný nesouhlasí s rozhodnutím o nákladech řízení podle § 142 odst. 3 občanského soudního řádu, neboť v daném případě nejsou splněny podmínky pro rozhodnutí podle citovaného ustanovení. Navrhl, aby byl třetí rozsudek soudu I. stupně ve výroku II. o nákladech řízení změněn tak, žalovanému bude přiznána náhrada nákladů řízení v poměrném úspěchu ve věci podle § 142 odst. 2 občanského soudního řádu.
29. Žalobce ve vyjádření k odvolání žalovaného uvedl, že o nákladech řízení bylo správně rozhodnuto podle § 142 odst. 3 občanského soudního řádu.
30. Odvolací soud přezkoumal z podnětu podaných odvolání napadený třetí rozsudek soudu I. stupně v celém rozsahu včetně řízení, které jeho vydání předcházelo (§ 212 věta první, § 212a odst. 1, 3, 5 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; dále jen „o. s. ř.“).
31. Podle § 16 odst. 1 zákona o půdě za pozemky, které se podle tohoto zákona nevydávají a za které nebyl poskytnut jiný pozemek, náleží peněžitá náhrada ve výši ceny odňatého pozemku stanovené podle § 28a, pokud tento zákon nestanoví jinak (§ 14 odst. 9). Náhradu poskytne pozemkový úřad do tří let po převzetí písemné výzvy a) oprávněné osobě, jejímu dědici, příbuznému v řadě přímé, manželovi, partnerovi nebo sourozenci, a to v tomto pořadí, nebo b) osobě, na kterou právo na náhradu přešlo jiným způsobem než podle písmene a) za předpokladu, že výzvu k poskytnutí náhrady učinila do 30 měsíců od data právní moci rozhodnutí podle § 9 odst. 4, kterým nebylo obnoveno vlastnické právo k pozemkům.
32. Podle § 28a zákona o půdě, pokud tento zákon nestanoví jinak, poskytují se náhrady podle tohoto zákona v cenách platných ke dni 24. června 1991, a to u věcí nemovitých v cenách podle vyhlášky č. 182/1988 Sb., ve znění vyhlášky č. 316/1990 Sb., a u věcí movitých v zůstatkových účetních cenách, u věcí movitých s nulovou zůstatkovou cenou ve výši 10 % pořizovací ceny.
33. Lze přisvědčit žalobci, že nálezem Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2023, sp. zn. IV. ÚS 2827/22 (dále i jen „Nález“) je zde v průběhu (pro právní stát ostudných) více než 30 let trvajících restitucí podle zákona o půdě další nosný závěr vrcholné soudní instituce k posuzování otázky výše peněžité náhrady za nevydané pozemky.
34. Z uvedeného Nálezu plyne, že dosavadní judikaturou Nejvyššího soudu (především Rozsudkem dovolacího soudu) aplikovaný koeficient šestinásobku ceny určené podle Vyhlášky založený na "obecné" (kumulativní) inflaci mezi lety 1991 až 2021, nezohledňující specifický vývoj cen nemovitostí, je neústavně nízký a nerespektuje požadavek ústavně souladného výkladu dotčených ustanovení zákona o půdě, který sestává ze tří podmínek - náhrada má být 1. přiměřená a rozumná, 2. nemusí dosahovat tržní ceny, 3. má odčinit nebo zmírnit majetkovou křivdu tak, jako by tomu bylo při vydání věci, jak se podává i z již předchozích nálezů Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 4139/16 a sp. zn. Pl. Ú 21/19.

35. Ústavní soud i na případu projednávaném v Nálezu znázornil, že přiznaná náhrada pouze ve výši 27,7% tržní ceny nevydaného pozemku nesplňuje v žádném případě 3. podmínku (ústavně souladného výkladu), že náhrada má odčinit nebo zmírnit majetkovou křivdu tak, jako by tomu bylo při vydání věci (bod 30. odůvodnění Nálezu).
36. Obecné soudy (ale i jiné orgány státu, např. i organizační složka státu žalovaného v projednávané věci) jsou nosnými důvody Nálezu Ústavního soudu vázány (čl. 89 odst. 2 Ústavy, případně § 23 zákona o Ústavním soudu), neboť právní názory v nich vyslovené mají být všeobecně respektovány jako zdroj výkladu ústavního práva a ústavně konformní interpretace práva podústavního.
37. Promítnuto do projednávané věci pak k posouzení důvodnosti nároku žalobce ústavně souladného s ustanoveními o poskytnutí náhrady za nevydané pozemky na základě závěrů Nálezu postačí, že peněžitá náhrada za nevydané pozemky v projednávané věci ve výši 44 083 680 Kč (již opodstatněných 30 400 679 Kč + nyní projednávaných 13 683 001 Kč) odpovídá (jen) cca 22 % obvyklé ceny předmětných pozemků nadto v cenové hladině roku 2015. Takováto náhrada, byť zjevně (bez dalšího) nesplňuje všechny 3 podmínky pro poskytnutí ústavně souladné náhrady za nevydané pozemky žalobci, zejména citovanou podmínku 3 a patrně ani podmínku 1, ale jen podmínku 2, nemůže být ve smyslu Nálezu nižší.
38. Vzhledem k vázanosti soudu žalobou (§ 153 odst. 2 o. s. ř.) a závaznosti pravomocného rozsudku (§ 159a odst. 1, 3 o. s. ř. – v zamítavé části uplatněného nároku převyšujícího 44 083 680 Kč s příslušenstvím), ale nelze naproti tomu již žalobci ani přiznat více.
39. Odvolací soud proto z těchto důvodů dospěl (na rozdíl od soudu I. stupně) k závěru, že opodstatněným je i nárok žalobce na poskytnutí náhrady za nevydané pozemky ve výši 13 683 001 Kč.
40. Jen na okraj zbývá dodat, že projednávaná věc se tak kruhem soudních institucí v zásadě vrátila k prvnímu rozsudku odvolacího soudu.
41. Vzhledem k tomu, že žalovaný již tuto náhradu žalobci podle prvního rozsudku odvolacího soudu poskytl (jak účastníci učinili nesporným), odvolací soud potvrdil rozsudek soudu I. stupně v zamítavém výroku I. o věci samé podle § 219 o. s. ř. jako věcně správný, byť z jiného důvodu.
42. Soud I. stupně správně rozhodoval o náhradě nákladů řízení podle § 142 odst. 3 o. s. ř., podle něhož, měl-li účastník ve věci úspěch jen částečný, může mu soud přiznat plnou náhradu nákladů řízení, měl-li neúspěch v poměrně nepatrné části nebo záviselo-li rozhodnutí o výši plnění na znaleckém posudku nebo na úvaze soudu (za použití i § 224 odst. 3 a § 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.).
43. Žalobce měl v řízení procesní úspěch, neboť výše plnění závisela na znaleckém posudku i na úvaze soudu, takže mu vzniklo právo na náhradu nákladů řízení v plné výši, odvíjející se od přisouzené částky; tou je ovšem částka 44 083 680 Kč, nikoli jen částka 30 400 679 Kč, z níž (v důsledku svého nesprávného názoru na opodstatněnost rozsahu projednávaného nároku) vycházel soud I. stupně.
44. Žalobci (původně zastoupenému advokátem) proto náleží náhrada nákladů za první řízení před soudem I. stupně sestávající z odměny advokáta (z tarifní hodnoty 44 083 680 Kč) za 6 úkonů právní služby (předžalobní výzva, převzetí a příprava zastoupení, sepsání žaloby, částečné zpětvzetí žaloby a 2× jednání u soudu po 61 940 Kč (§ 7 bod 7., § 11 odst. 1 písm. a), d), g) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů; dále i jen „advokátní tarif“), za 1 úkon právní služby (účast na jednání u soudu I. stupně, při němž došlo pouze k vyhlášení rozhodnutí) ve výši 30 970 Kč (§ 11 odst. 2 písm. f) advokátního tarifu, ve výši poloviny mimosmluvní odměny), z paušální náhrady hotových výdajů advokáta za 7 úkonů právní služby

po 300 Kč (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu) a z náhrady 21 % daně z přidané hodnoty ve výši 84 989,10 Kč (§ 137 odst. 3 o. s. ř. – počítáno z částky 404 710 Kč), t. j. celkem 489 699,10 Kč.

45. Náklady prvního odvolacího řízení žalobce sestávají z odměny advokáta za 4 úkony právní služby (odvolání, vyjádření k odvolání, 2× jednání u odvolacího soudu) po 61 940 Kč (§ 7 bod 7., § 11 odst. 1 písm. g), k) advokátního tarifu), za 1 úkon právní služby (účast na jednání u odvolacího soudu, při němž došlo pouze k vyhlášení rozhodnutí) ve výši 30 970 Kč (§ 11 odst. 2 písm. f) advokátního tarifu, ve výši poloviny mimosmluvní odměny), z paušální náhrady hotových výdajů za 5 úkonů právní služby po 300 Kč (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu) a z náhrady 21 % daně z přidané hodnoty ve výši 58 848,30 Kč (§ 137 odst. 3 o. s. ř. – počítáno z částky 280 230 Kč), to je celkem 339 078,30 Kč.
46. Za řízení před dovolacím soudem náleží žalobci náhrada nákladů řízení sestávající z odměny advokáta za 1 úkon právní služby (vyjádření k dovolání) po 61 940 Kč (§ 7 bod 7., § 11 odst. 1 písm. k) advokátního tarifu), z jedné paušální náhrady hotových výdajů po 300 Kč (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu) a z náhrady 21 % daně z přidané hodnoty ve výši 13 070,40 Kč (§ 137 odst. 3 o.s.ř. – počítáno z částky 62 240 Kč), to je celkem 75 310,40 Kč.
47. Žalobci, který se stal účastníkem řízení jako procesní nástupce původního žalobce (který již nebyl zastoupen advokátem), dále (podle jeho požadavku) náleží cestovné za použití vlastního motorového vozidla Audi A6 registrační značky xxx při průměrné spotřebě 7,1 litru nafty na 100 km a náhrady za amortizaci vozidla a pohonné hmoty podle vyhl. č. 511/2021 Sb. za cestu k soudu Zbečno – Praha a zpět dne 7. 12. 2022 (ve výši 668,20 Kč) a podle vyhl. č. 467/2022 Sb. ve dnech 25. 8. 2023 (ve výši 749,80 Kč), 6. 10. 2023 (ve výši 766,50 Kč) a 29. 3. 2023 (ve výši 766,50 Kč), t. j. v celkové výši 2 951 Kč.
48. Celkem tak žalobci náleží náhrada nákladů řízení ve výši 907 038,80 Kč (489 699,10 Kč + 339 078,30 Kč + 75 310,40 + 2 951 Kč), přičemž na tuto povinnost již žalovaný uhradil částku 828 777,40 Kč (podle vykonatelného prvního rozsudku odvolacího soudu, jak učinili účastníci nesporným) a k úhradě mu tak zbývá částka 78 261,40 Kč, kterou odvolací soud uložil žalobci zaplatit do 15 dnů od právní moci tohoto rozsudku s ohledem na to, že jde o plnění z rozpočtových prostředků, jehož zákonná procedura vyžaduje onu delší lhůtu než jinak běžné 3 dny (§ 160 odst. 1 věta za středníkem o. s. ř.).
49. O náhradě nákladů tohoto odvolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 224 odst. 1 za použití § 142 odst. 1, 3 o. s. ř. s tím, že žalobce, který by měl vzhledem k opodstatněnosti nároku, který byl předmětem odvolacího řízení, právo na náhradu nákladů odvolacího řízení, se práva na náhradu nákladů odvolacího řízení vzdal.

Poučení:

Proti výroku I. tohoto rozsudku lze do dvou měsíců od doručení tohoto rozsudku podat dovolání k Nejvyššímu soudu prostřednictvím soudu I. stupně; jinak dovolání **není** přípustné; přípustnost dovolání je oprávněn posoudit dovolací soud.

Praha 24. dubna 2024

JUDr. Aleš Št'astný v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje P. V.